

การจัดการข้อมูลและความรู้ (Data Management & Knowledge Management)

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ

เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองและครูในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย

ชื่อ-สกุล นางสาวชุตติกาญจน์ สุระชลภูมิ

พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ

กลุ่มศูนย์สาธิตสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ปัจจุบันสาเหตุปัญหาของเด็กที่ไม่มีระเบียบวินัยที่ทำให้เด็กขาดวินัยจนเป็นปัญหาแบ่งได้เป็น 3 ปัจจัยหลักๆ ดังนี้

1. ปัจจัยจากธรรมชาติของตัวเด็กเอง โดยธรรมชาติของเด็กเล็ก เมื่อเบื่อ เหนื่อยล้า หรือหิว หรือรู้สึก ว่าตัวเองถูกทิ้งและไม่ได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ ก็อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพื่อเรียกร้องความสนใจ เพียงแต่จะต้องรู้จักควบคุมดูแลไม่ให้รุนแรงจนเกินควบคุมแล้วกลายเป็นปัญหาพฤติกรรมระยะยาว

2. ปัจจัยแวดล้อมอันเป็นผลมาจากผู้ใหญ่รอบตัวเด็ก ที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น เด็กที่มาจากครอบครัวที่เปราะบาง หรือใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและวาจา เด็กกลุ่มนี้มีปัจจัยเสี่ยงสูงมากที่จะเกิดปัญหาเรื่องวินัยจนเป็นปัญหาสังคมในอนาคต อีกปัจจัยก็คือต้นแบบที่เอาเป็นแบบอย่าง ซึ่งก็คือผู้ปกครองที่เด็กใช้เวลาอยู่ด้วยบ่อยที่สุด เด็กจะจดจำและเลียนแบบ

3. ปัจจัยด้านโรคภัยไข้เจ็บ ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดภาวะขาดวินัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้น หรือโรค ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) อาการคือเด็กจะไม่สามารถจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานและอยู่ไม่สุข หรือมีความยากลำบากในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ซึ่งอาการอาจรุนแรงมากจนส่งผลกระทบต่อ ทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ การเรียน และการเข้าสังคมกับผู้อื่น

2. วิธีดำเนินการแก้ไข

แนะนำส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองและครูในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย

บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังวินัยในตนเองให้กับเด็ก มีดังนี้

1. การเป็นแบบอย่างที่ดี

ควรเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นซ้ำๆ เพราะเมื่อเด็กเห็นบ่อยๆ ในระยะเวลาที่นานพอ จะเกิดเป็นความทรงจำระยะยาว เด็กจะจำได้นานเป็นปีหรือคงอยู่ตลอดไป และควรเป็นแบบอย่างที่ดีที่คงเส้นคงวา และสิ่งสำคัญคือ การเป็นแบบอย่างเหมือนกันทั้งพ่อทั้งแม่ และครอบครัว

2. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

ควรแสดงความรักต่อเด็ก ด้วยวิธีการโอบกอด หอม ลูบ ศีรษะ บอกรัก รวมทั้งการชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี จะทำให้เด็กมีความสุข เกิดความมั่นคงทางจิตใจ และมั่นใจว่าพ่อแม่รักเขาอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าเขาจะทำผิดก็ตาม และควรมีเวลาในการอบรมสั่งสอน ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กเป็นประจำสม่ำเสมอ การมีเวลาพิเศษจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อแม่กับลูก และช่วยให้พ่อแม่สอนลูกได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การดูแล และปกครองเด็ก

คือ ต้องปกครองดูแลลูกของตัวเองให้ได้ เนื่องจากในปัจจุบันพ่อแม่จำนวนมาก ไม่สามารถปกครองหรือควบคุมพฤติกรรมของลูกได้ และปล่อยให้เด็ก ช่มชู้ต่างๆ นานา เช่น จะไม่ไปโรงเรียน ถ้าไม่ได้ของเล่น หรือไม่ยอมทานข้าว ถ้าไม่ได้ดูการ์ตูนเรื่องโปรด

4. การจัดสภาพแวดล้อมในบ้าน

การจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เป็นทาง มีความเหมาะสม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี จัดวางของที่แตกหักง่ายให้พ้นมือเด็ก จัดวางของเล่นของใช้ของเด็กในที่ที่เด็กสามารถหยิบถึง และมีสถานที่สำหรับเด็กในการจัดเก็บของใช้ส่วนตัว เพื่อสร้างความรับผิดชอบให้แก่เด็ก

5. การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

ความร่วมมือที่ดีของผู้ปกครองกับทางโรงเรียนในการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กนั้น จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองได้ดีขึ้น และสามารถปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กให้หายไปได้อย่างง่ายดาย คุรมีประสบการณ์ อีกทั้งการปรับพฤติกรรมนั้นต้องทำอย่างสม่ำเสมอ ถ้าร่วมมือกันทำทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน การสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทบาทของครูในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก มีดังนี้

1. การเป็นแบบอย่างที่ดี

เพราะสิ่งที่ครูกระทำสำคัญกว่าสิ่งที่ครูสอน เด็กจะซึมซับและปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสม ครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง คุรมีสติรู้ตัว และควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ได้ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ถ้าครูไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ครูอาจจะโมโห และลงโทษเด็กโดยขาดสติ เป็นแบบอย่างในการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่จะแสดงต่อหน้าเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว

2. การตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็ก

คุรมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างเหมาะสม ทั้งพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ และพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของเด็ก ควรแสดงให้เด็กเห็นอย่างชัดเจนว่าครูเห็นคุณค่าของการปฏิบัติของเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี อย่าปล่อยให้การทำความดีผ่านไปโดยครูไม่สนใจ ครูอาจเพียงสบตา ยิ้มหรือพูดชื่นชมให้กำลังใจต่อพฤติกรรมที่ดีเหล่านั้น การตอบสนองเช่นนี้ทำให้เด็กรู้ว่า ครูศรัทธาในตัวเขา และความสามารถของเขา และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ต้องคำนึงถึงผลกระทบระยะยาวที่มีต่อเด็กมากกว่าการหยุดพฤติกรรมของเด็กอย่างทันทีทันใด รวมทั้งควรสอนให้เด็กเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วย โดยครูควรพิจารณาว่าในวิธีการตอบสนองต่อเด็กนั้นเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ตอบสนองโดยไม่ให้เด็กรู้สึกเสียหน้าต่อบุคคลอื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้น ตอบสนองบนพื้นฐานของความรักและความห่วงใยเด็ก เพียงแต่ไม่ยอมรับเฉพาะการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเด็กเท่านั้น และตอบสนองโดยรู้ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ครูอาจตอบสนองโดยการเบี่ยงเบนความสนใจของเด็กก่อนที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ การเพิกเฉยพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจ การให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนต่อเด็ก การให้เด็กได้รับผลที่สมเหตุสมผลกับการกระทำ และการสอนให้เด็กแก้ไขความผิดพลาดของตนเอง

3. การจัดสภาพแวดล้อม

ควรจัดห้องเรียนให้มีพื้นที่กว้างเพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ มุมเล่นแต่ละมุมในห้องมีขนาดที่เหมาะสม สามารถเข้าไปเล่นรวมกลุ่มกันได้ การจัดพื้นที่ห้องในลักษณะนี้จะช่วยให้ครูสามารถมองเห็นพฤติกรรม และดูแลเด็กในห้องได้อย่างทั่วถึง การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และการจัดสรรพื้นที่อย่างเหมาะสมจะช่วยป้องกันปัญหาพฤติกรรมของเด็ก อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กกับเด็กอีกด้วย นอกจากนี้ การจัดวางสิ่งของควรอยู่ในระดับที่เด็กสามารถหยิบจับ นำมาใช้และเก็บเองได้ สิ่งของใดที่แตกง่าย หรือชำรุด ควรเก็บให้พ้นมือเด็ก สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เด็กมีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเอง และรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น

4. การสร้างข้อตกลงและกำกับพฤติกรรมของเด็ก

ครูจำเป็นต้องสร้างข้อตกลงของห้องเรียนและข้อตกลงของการทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กทราบว่าสิ่งใดที่ควรทำ และสิ่งใดที่ไม่ควรทำ นอกจากนี้การกำกับติดตามพฤติกรรมของเด็กว่าปฏิบัติตามข้อตกลงหรือไม่ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่า ข้อตกลงที่สร้างขึ้นนั้นมีความหมาย และจำเป็นต้องปฏิบัติตาม